

Justitieutskottets betänkande

1981/82:47

om anslag till brottsförebyggande rådet m. m.

(prop. 1981/82:100 bil. 5, G 5, G 6, G 8 och G 9, jämte motioner)

ANDRA HUVUDTITELN

Övriga myndigheter

1. **Brottsförebyggande rådet: Förvaltningskostnader.** Regeringen har i proposition 1981/82:100 bilaga 5 (justitiedepartementet) under punkt G 5 (s. 102—105) föreslagit riksdagen att till Brottsförebyggande rådet: Förvaltningskostnader för budgetåret 1982/83 anvisa ett förslagsanslag av 5 527 000 kr.

Motioner

I motion 1981/82:1226 av Arne Nygren (s) hemställs att riksdagen beslutar att hos regeringen uttala den mening som anförts i motionen om målinriktningen av och organisationen för brottsförebyggande rådet (BRÅ).

I motion 1981/82:1578 av Lars Werner m. fl. (vpk) föreslås såvitt nu är i fråga att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att fortsätta verksamheten vid BRÅ:s styrgrupp och undergrupper (yrkande 4).

I motion 1981/82:2012 av Olof Palme m. fl. (s) hemställs såvitt nu är i fråga att riksdagen beslutar att till Kommissionen mot skatteflykt och ekonomisk brottslighet för budgetåret 1982/83 under andra huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kr. (yrkande 1).

I motion 1981/82:2031 av Gösta Bohman m. fl. (m) hemställs, såvitt nu är i fråga, under hänvisning till vad som anförts i motion 1981/82:2018, att riksdagen begär att regeringen tillsätter en expertgrupp med uppdrag att kartlägga omfattningen och inriktningen av den ekonomiska brottsligheten (yrkande 1).

Utskottet

Brottsförebyggande rådets organisation och verksamhet

Inledning

År 1978 tillkallade chefen för justitiedepartementet en kommitté med uppdrag att göra en översyn av brottsförebyggande rådet (BRÅ). Kom-

mittén, som antog namnet BRÅ-utredningen, redovisade hösten 1980 sitt uppdrag i betänkandet (Ds Ju 1980:7) Utveckling av BRÅ. Betänkandet har remissbehandlats. I budgetpropositionen redovisar departementschefen sina ställningstaganden med anledning av betänkandet och remissbehandlingen av det.

BRÅ är fr. o. m. den 1 juli 1974 en statlig myndighet under justitiedepartementet. BRÅ har enligt sin instruktion (SFS 1974:400) att främja brottsförebyggande insatser inom olika områden av samhällsverksamheten och verka för att samhällets och enskildas insatser mot brott samordnas. Därvid skall rådet bl. a.

- följa och analysera brottsutvecklingen samt göra prognoser om denna,

- följa, stödja och initiera forsknings- och utvecklingsarbete rörande kriminalitetens orsaker och hur den skall förebyggas samt utvärdera och sprida resultaten av sådant arbete,

- verka för samordning av forsknings- och utvecklingsarbete på det kriminalpolitiska området,

- genom utredningar och initiativ medverka i det kriminalpolitiska arbetet.

BRÅ leds av en styrelse med minst 16 ledamöter som utses av regeringen. Styrelsen har f. n. 17 ledamöter. Bland dessa har återfunnits bl. a. företrädare för riksdagspartierna, statssekreterarna i justitie-, social- och utbildningsdepartementen, företrädare för arbetsmarknadsorganisationerna, landstings- och kommunförbunden, försäkringsbranschen och den kriminologiska forskningen. Styrelsen bestämmer rådets inriktning i stora och principiella frågor.

Hos rådet finns ett verkställande utskott med sex ledamöter. Rådets kanslichef är ledamot av utskottet. Övriga ledamöter utses av regeringen. Det verkställande utskottet har tillsammans med rådets kansli ansvaret för den löpande verksamheten.

Rådet biträds av en expertgrupp och i vetenskapliga frågor av en vetenskaplig grupp. Till rådet är knuten en krets av kontaktmän.

I rådets kansli ingår en utredningsenhet och en utvecklingsenhet. Ett antal arbetsgrupper svarar för en stor del av rådets utredande verksamhet.

I december 1977 uppdrog regeringen åt BRÅ att föranstalta om en översyn av lagstiftningen mot den organiserade och den ekonomiska brottsligheten. I enlighet med regeringens uppdrag har det inom BRÅ byggts upp en organisation som i sina huvuddrag består av en styrgrupp med parlamentariskt inflytande och olika arbetsgrupper. I dessa ingår i huvudsak företrädare för de myndigheter som berörs samt experter.

I det följande behandlar utskottet i skilda avsnitt allmänna frågor om inriktningen av BRÅ:s arbete och allmänna frågor om BRÅ:s organisation. I ett särskilt avsnitt behandlas organisatoriska och andra frågor som gäller den organiserade och den ekonomiska brottsligheten.

Inriktningen av BRÅ:s arbete

Departementschefen anför att han i likhet med flertalet remissinstanser anser att BRÅ har fullgjort sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt, och han anser att BRÅ i fortsättningen bör bedriva sin verksamhet i stort sett som hittills. Utskottet delar departementschefens uppfattning.

I fråga om inriktningen av BRÅ:s verksamhet uttalar departementschefen att arbetet inom rådet bör utföras med önskemålet att nedbringa kriminaliteten som en mera omedelbar utgångspunkt och inte utvidgas till allmänt syftande insatser av social natur.

I motion 1226 anfördes att vad departementschefen angett om inriktningen av BRÅ:s arbete kan tolkas så att regeringen vill begränsa BRÅ:s verksamhetsområde. För att undanröja risken för att uttalandet tolkas så, bör enligt motionären riksdagen klart uttala att rådet måste få ett mycket vidsträckt arbetsområde och enligt motionären fanns den meningen uttryckt inför tillkomsten av BRÅ. Motionären anför också att ett vidsträckt arbetsområde förutsätter att BRÅ har goda kontakter med organisationer och myndigheter, och enligt motionären är det viktigt att riksdagen ger en positiv yttring om vikten av samarbete med bl. a. olika organisationer.

Departementschefens uttalande i årets budgetproposition om inriktningen av BRÅ:s arbete knyter an till ett uttalande som han gjorde i förra årets budgetproposition i fråga om den brottsförebyggande verksamheten som faller inom justitiedepartementets beredningsområde. Vid sin behandling av den budgetpropositionen anslöt sig utskottet i allt väsentligt till vad departementschefen då anförde och konstaterade att den av honom angivna inriktningen för samhällets åtgärder mot brott i vid mening och för den brottsförebyggande verksamheten som faller inom justitiedepartementets verksamhetsområde låg väl i linje med vad som tidigare hade uttalats i liknande sammanhang (prop. 1980/81:100 bil. 5, s. 10–12, JuU 30 s. 2 f).

I samband med tillkomsten av BRÅ uttalade utskottet att i kampen mot brottsligheten krävs inte bara insatser av rättsväsendet, utan även av olika sociala myndigheter och organ, arbetsmarknadens företrädare och skolan samt av enskilda, företag och organisationer. Det var här enligt utskottet fråga om åtgärder på en bred front och delvis utanför vad som brukar betraktas som kriminalpolitik. För att sådana åtgärder skulle kunna leda till varaktig minskning av brottsligheten var en väsentlig förutsättning att det finns möjligheter att samordna de skilda verksamheterna. Mot bakgrund härav såg utskottet förslaget om att inrätta BRÅ med tillfredsställelse. Utskottet uttalade också att arbetsfältet för rådet skulle komma att bli mycket vidsträckt med hänsyn till att de flesta samhällsfrågor direkt eller indirekt kan få betydelse för brottsutvecklingen, och utskottet ansåg därför att några närmare direktiv för rådets verksamhet lämpligen inte borde meddelas (JuU 1974:10 s. 3 f och s. 6).

I direktiven till BRÅ-utredningen uttalade departementschefen att BRÅ:s tillkomst var resultatet av en mera övergripande syn på brottslighetens orsaker och sättet att bekämpa den (kommittéberättelsen 1979 del II s. 53 f).

Enligt utskottets mening ligger det ingen motsättning i de uttalanden som utskottet gjorde i samband med BRÅ:s tillkomst och det uttalande som departementschefen nu gör. Utskottet anser således att BRÅ som samordningsorgan i fråga om samhällets brottsförebyggande arbete även i fortsättningen bör ha ett vidsträckt arbetsfält. I linje med vad utskottet uttalade förra året anser utskottet att arbetet i övrigt inte bör riktas in på sådana mera allmänt syftande insatser av social natur för vilka andra samhällsorgan har ansvaret, utan på insatser som mera direkt kan nedbringa kriminaliteten. Verksamheten inom BRÅ i detta avseende har enligt utskottets mening stor betydelse. Inriktningen av BRÅ:s arbete bör sålunda i stort sett vara densamma som hittills. För att arbetet skall kunna bedrivas med en sådan inriktning krävs givetvis, såsom framhålls i motionen, kontakter med stora delar av samhällslivet, inte minst med olika myndigheter och organisationer. Det bör ankomma på rådet att självt utveckla formerna härför.

Mot bakgrund av det anförda saknas enligt utskottets mening skäl till någon riksdagens åtgärd med anledning av motion 1226 i nu behandlad del.

BRÅ:s organisation

Departementschefen uttalar att BRÅ:s styrelse bör bestå av 15—20 ledamöter. Vidare anser han att styrelsen bör få en ändrad sammansättning i vissa avseenden. De ändringar han förordar innebär bl. a. att de tre statssekreterarna inte längre skall ingå i styrelsen och att styrelsen tillförs företrädare för rikspolisstyrelsen, kriminalvårdsstyrelsen och riksåklagaren samt att kanslichefen skall vara med i styrelsen. Departementschefen anför vidare att verkställande utskottet bör avskaffas.

I motion 1226 uttalas att BRÅ:s samverkan med folkrörelserna bör stärkas och att man därför bör överväga att tillföra styrelsen flera representanter för dessa. Motionären anför vidare att regeringen bör utse ett arbetsutskott i samband med att ledamöter i styrelsen förordnas.

Utskottet anser — i linje med vad motionären anför — att styrelsen, såsom f. n., bör innefatta en bred representation av viktiga samhällsfunktioner. Det är dock angeläget att styrelsen inte blir alltför stor och därför måste prioriteringar ske mellan olika viktiga intressen. En viktig utgångspunkt härvidlag är att styrelsen ges en allsidig sammansättning. Enligt utskottets mening är det värdefullt att styrelsen tillförs representanter för rikspolisstyrelsen, kriminalvårdsstyrelsen och riksåklagaren, vilka alla har centrala funktioner i det brottsförebyggande arbetet. Det måste också vara

ett betydande värde att i styrelsen ingår företrädare för bl. a. rättsvetenskapen. I vilken utsträckning styrelsens sammansättning i övrigt bör förändras och t. ex. tillföras olika representanter för folkrörelserna får enligt utskottets mening avgöras från fall till fall efter en avvägning av de olika intressen som här föreligger.

Enligt utskottets mening bör som anförs i motion 1226 — bl. a. med hänsyn till styrelsens storlek — ett arbetsutskott inrättas. Arbetsutskottets väsentliga uppgift bör vara att bereda ärenden inför styrelsens sammanträden. Med dessa uttalanden får motion 1226 anses i huvudsak tillgodosedd i denna del. Någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motionen i denna del erfordras inte.

Åtgärder mot den organiserade och den ekonomiska brottsligheten

Departementschefen anser att en avveckling bör ske av den särskilda styrgrupp inom BRÅ som regeringen har inrättat för lagstiftning mot den organiserade och den ekonomiska brottsligheten.

För att samordna regeringkansliets insatser mot den organiserade och den ekonomiska brottsligheten har chefen för justitiedepartementet enligt regeringens beslut nyligen tillkallat en särskild samrådsgrupp med företrädare för de närmast berörda departementen.

I motion 1578 anförs att verksamheten i styrgruppen bör fortsätta.

Utskottet vill här i likhet med departementschefen framhålla att styrgruppen har utfört ett värdefullt och omfattande arbete som har avsett betydelsefulla resultat. Utskottet har tidigare uttalat att den organiserade och den ekonomiska brottsligheten utgör ett stort samhällsproblem och att det är mycket angeläget att samhället på olika sätt effektivt försöker motverka denna brottslighet. Att avveckla styrgruppen och att därigenom klart markera att det omedelbara ansvaret för inriktningen av lagstiftningsinitiativen på området ligger på regeringen är enligt utskottets mening en lämplig och naturlig organisatorisk åtgärd. Härigenom och genom inrättandet av samrådsgruppen förstärks enligt utskottets mening möjligheterna att framgångsrikt motverka den organiserade och den ekonomiska brottsligheten. Vad som nu har sagts innebär att utskottet avstyrker bifall till motion 1578 i denna del.

I motion 1226 anförs att riksdagen bör uttala att ansträngningarna att verka brottsförebyggande mot den ekonomiska och organiserade brottsligheten även i fortsättningen måste vara en förstahandsuppgift för BRÅ. Utskottet anser i linje med vad motionären anför att det naturligtvis är angeläget att BRÅ även i fortsättningen ägnar frågor som gäller den organiserade och den ekonomiska brottsligheten särskild uppmärksamhet. Rådet bör dock inte, som utskottet uttalade i samband med att det inrättades, ges närmare direktiv för sin verksamhet. Utskottet anser det därför inte påkallat att riksdagen gör ett sådant uttalande som föreslås i motion

1226.

I motion 2012 anförs att den föreslagna omorganisationen av BRÅ och bildandet av samrådsgruppen kan godtas under förutsättning av att det samtidigt inrättas ett fristående organ, en kommission mot skatteflykt och ekonomisk brottslighet, med uppgift att fortlöpande bevaka skatteplanering och ekonomisk brottslighet. Motionen mynnar ut i förslag om medelsanvisning för ändamålet.

I motion 2031 anförs att en expertgrupp bör inrättas för att kartlägga omfattningen och inriktningen av den ekonomiska brottsligheten.

Utskottet anser — i linje med vad som anförs i motionerna 2012 och 2031 — att det är angeläget att samhället får större kunskaper om bl. a. den ekonomiska och organiserade brottslighetens omfattning och utveckling. Enligt utskottets mening bör det dock ankomma på den nyligen inrättade samrådsgruppen att ta initiativ till de åtgärder som behövs i detta hänseende. Såvitt gäller bevakning av frågor om skatteflykt vill utskottet vidare erinra om att lagen (1980:865) mot skatteflykt är tidsbegränsad och att en utvärdering av lagen skall ske (SkU 1980/81:8). Här bör också nämnas att regeringen har ställt medel till riksskatteverkets förfogande för att verket skall göra en studie med målsättning att försöka kartlägga och mäta skatteundandragandet i Sverige. Inom ramen för sitt uppdrag har verket bl. a. låtit utföra en övergripande utredning som gäller omfattningen och utvecklingen av skatteundandragandet — den svarta sektorn — och utredningsarbetet fortsätter.

Med det sagda avstyrker utskottet bifall till motionerna 2012 och 2031 i här behandlade delar.

Medelsberäkningen

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag till medelsberäkning under denna punkt.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsberäkningen*
att riksdagen till *Brottsförebyggande rådet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 5 527 000 kr.,
2. beträffande *inriktningen av BRÅ:s verksamhet*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1226 i denna del (delvis),
3. beträffande *BRÅ:s organisation*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1226 i denna del (delvis),
4. beträffande *avveckling av BRÅ:s styrgrupp*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1578 i denna del (yrkande 4),

5. beträffande *prioritering inom BRÅ av insatser mot den organiserade och den ekonomiska brottsligheten*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1226 i denna del (delvis),
6. beträffande *inrättande av en kommission mot skatteflykt och ekonomisk brottslighet*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2012 i denna del (yrkande 1),
7. beträffande *tillsättande av en expertgrupp för kartläggning av omfattningen och inriktningen av den ekonomiska brottsligheten*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2031 i denna del (yrkande 1).

2. **Brottsförebyggande rådet: Utvecklingskostnader.** Regeringen har under punkt G 6 (s. 105 och 106) föreslagit riksdagen att till Brottsförebyggande rådet: Utvecklingskostnader för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag av 3 772 000 kr.

Motioner

I motion 1981/82:209 av Sten Svensson (m) och Björn Körlof (m) hemställs, såvitt nu är i fråga, att riksdagen hos regeringen begär förslag till ändringar i brottsbalken och narkotikastrafflagen i enlighet med vad som anförs i punkterna 12–14 i sammanfattningen i motion 1981/82:207 (yrkande 2 delvis).

– I punkt 12 i den sistnämnda motionen föreslås att allt innehav av narkotika beivras.

– I punkt 13 föreslås att straffet för grovt narkotikabrott höjs till minimum fyra års fängelse, och jämställs med straffnivån för giftspridning.

– I punkt 14 föreslås att åtgärder för att stoppa den ekonomiska brottsligheten vidtas genom att straffet för urkundsförfalskning för att möjliggöra handel med narkotika höjs.

I motion 1981/82:516 av Björn Körlof (m) och Sten Svensson (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetet med ungdomsbrottsligheten inom BRÅ.

I motion 1981/82:517 av Blenda Littmarck (m) hemställs att riksdagen beslutar upphäva 2 § narkotikastrafflagen (1968:64).

I motion 1981/82:859 av Åke Polstam (c) och Stig Josefson (c) hemställs, såvitt nu är i fråga,

– att riksdagen hos regeringen begär en undersökning av orsaker till och effekter av den ekonomiska brottsligheten (yrkande 1),

– att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att förbättra samordningen mellan olika myndigheter i arbetet mot ekonomisk brottslighet (yrkande 5),

— att riksdagen hos regeringen begär att en kampanj mot ekonomisk brottslighet startas för att förstärka rättsmedvetande och samhällsmoral (yrkande 6).

I motion 1981/82:919 av Margot Håkansson (fp) och Rune Ångström (fp) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en lagändring i syfte att avskaffa brottsrubriceringen "narkotikaförseelse" och i stället betrakta all illegal befattningsmed narkotika som "narkotikabrott".

I motion 1981/82:1114 av Esse Petersson (fp) hemställs, såvitt nu är i fråga, under hänvisning till vad som anförts i motion 1981/82:1113, att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om påföljder för narkotikabrott (yrkande 2).

I motion 1981/82:1224 av Inger Lindquist m. fl. (m) hemställs, såvitt nu är i fråga, under hänvisning till förslag i motion 1981/82:2018 om inrättande av en professur i polisforskning, att riksdagen beslutar att till Brottsförebyggande rådet: Utvecklingskostnader för budgetåret 1982/83 anvisa ett reservationsanslag av 3 272 000 kr. (yrkande 2).

I motion 1981/82:1576 av Blenda Littmarck m. fl. (m) hemställs

1. att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en utredning och förslag om kriminalisering av konsumtion av illegal narkotika samt om nya korrektiv av den typ som föreslagits i motionen för ringa narkotikabrott,

2. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna att ett samarbetsorgan bör bildas av samhällets polisiära m. fl. verk enligt förslag i motionen för att effektivisera kampen mot narkotikan.

I motion 1981/82:1707 av Lars-Ingvar Sörenson (s) och Thure Jädestig (s) hemställs

1. att riksdagen beslutar att påföljden för narkotikaförseelse skall vara böter eller fängelse i högst ett år,

2. att riksdagen beslutar att påföljden böter skall slopas för narkotikabrott.

I motion 1981/82:2031 av Gösta Bohman m. fl. (m) hemställs, såvitt nu är i fråga, under hänvisning till vad som anförts i motion 1981/82:2018, att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om effektivare samarbete mellan skola, hem, sociala myndigheter och polismyndighet i syfte att komma till rätta med brottsligheten (yrkande 2).

Utskottet

Medelsberäkningen

Regeringens förslag till medelsberäkning innebär att den besparing som skulle ha följt av en tillämpning av huvudförslaget om besparing för

anslaget G 5. Brottsförebyggande rådet: Förvaltningskostnader tas ut under förevarande anslag. Ett reservationsanslag av 3 772 000 kr. föreslås, vilket innebär en höjning av anslaget i förhållande till innevarande budgetår med ca 100 000 kr.

I motion 1224 hemställs om en minskning av anslaget med 500 000 kr.

Motionsyrkandet skall ses mot bakgrund av motionärernas i samma motion upptagna begäran om en ökad medelsanvisning av 500 000 kr. till rikspolisstyrelsen (B 1.) för inrättande av en professur i polisforskning vid polisskolan fr. o. m. budgetåret 1982/83. Utskottet har behandlat detta yrkande i sitt av riksdagen godkända betänkande om anslag till rikspolisstyrelsen m. m. (JuU 1981/82:37 p. 1). På där anförda skäl har utskottet — som ställt sig positivt till en förstärkning av polisforskningen — avstyrkt bifall till motionen vad gäller medelsanvisning för ändamålet. Med hänsyn härtill avstyrker utskottet bifall till motionen i den del som nu är aktuell.

Utskottet godtar regeringens förslag till medelsberäkning under förevarande punkt.

BRÅ:s arbete rörande ungdomsbrottsligheten

I motion 516 efterlyses ett mera enhetligt och målinriktat arbete inom BRÅ för att få fram underlag för statsmakternas ställningstagande när det gäller ungdomsbrottsligheten.

Utskottet vill inledningsvis erinra om att ungdomsbrottsligheten under senare år har tilldragit sig ett ökat intresse inom ramen för BRÅ:s verksamhet, annan statlig utredningsverksamhet och inom riksdagen.

Inom BRÅ bedrivs utvecklings- och forskningsarbete vad gäller ungdomsbrottsligheten. Arbetet bedrivs bl. a. inom olika arbetsgrupper. En sådan är arbetsgruppen för barn- och ungdomsfrågor som, med skolan som utgångspunkt, sysslar med att ta fram idéer, rekommendationer och förslag till brottsförebyggande åtgärder för barn och ungdom. Det kan nämnas bl. a. att arbetsgruppen under våren beräknas lägga fram en rapport om den kommersiella masskulturens negativa och brottsframkallande verkningar på barn och ungdom. En annan arbetsgrupp, kallad samhället och de unga lagöverträdarna, har sysslat bl. a. med frågor rörande lagstiftning om ungdomar under 15 år som gjort sig skyldiga till brott. Gruppen har nyligen lagt fram en promemoria (1982:3) De unga lagöverträdarna. En tredje arbetsgrupp prövar möjligheterna att komma till rätta med skadegörelse i bostadsområden. Inom BRÅ pågår vidare särskilda forskningsprojekt som är direkt inriktade på ungdomskriminaliteten. I ett sådant projekt behandlas bl. a. frågan om gängbildningens betydelse för ungdomsbrottsligheten. Även i andra sammanhang ägnas inom BRÅ uppmärksamhet åt frågor kring ungdomsbrottsligheten; bl. a. bedrivs fortlopande en omfattande publicerings- och informationsverksamhet. Ett sam-

arbete har vidare inletts med Stockholms kommun för att studera sambandet mellan ungdomars fritidsvanor och kriminalitet.

Utskottet behandlade förra året en motion med önskemål om att en arbetsgrupp med brett forskningsdeltagande skulle tillsättas för att arbeta fram underlag för ett åtgärdsprogram mot ungdomsbrottsligheten. — I sitt betänkande (JuU 1980/81:30 s. 3) konstaterade utskottet att ett arbete med syfte att få fram underlag för ett åtgärdsprogram mot ungdomsbrottsligheten hörde till den brottsförebyggande verksamhet som statsmakterna anförtrott BRÅ. Med hänvisning till det utvecklings- och forskningsarbete som hade bedrivits och bedrevs inom ramen för BRÅ:s verksamhet ansåg utskottet inte att det borde tillsättas någon särskild arbetsgrupp — vid sidan av BRÅ — för det angivna ändamålet. Härvid förutsatte utskottet att arbetet inom BRÅ skulle komma att leda fram till den kunskap om problemen kring ungdomsbrottsligheten som erfordras för framtida ställningstagande från statsmakternas sida. Utskottet avstyrkte bifall till motionen. Riksdagen följde utskottet.

Vad utskottet förra året anfört om arbetet inom BRÅ rörande problemen med ungdomsbrottsligheten äger alltså giltighet. I detta läge anser utskottet att motionsönskemålet inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagens sida. Utskottet avstyrker bifall till motion 516.

Ekonomisk brottslighet

I motion 859 tas upp frågor som gäller den ekonomiska brottsligheten. Motionärerna efterlyser bl. a. en undersökning av orsaker till och effekter av den ekonomiska brottsligheten. De förespråkar också en kampanj mot ekonomisk brottslighet. Vidare begärs att åtgärder skyndsamt vidtas för att förbättra samordningen mellan olika myndigheter i arbetet mot ekonomisk brottslighet.

När det först gäller önskemålen om en undersökning av orsakerna till och effekterna av den ekonomiska brottsligheten kan här nämnas att utskottet i annat sammanhang har belyst de allvarliga skadeverkningar för samhället som den ekonomiska brottsligheten förorsakar (se JuU 1980/81:21 s. 62 f). Med utgångspunkt häri är det givetvis värdefullt med ökade kunskaper i de avseenden som efterlyses i motionen.

Inom BRÅ pågår sedan flera år lagstiftnings- och utredningsarbete som gäller den ekonomiska brottsligheten. Arbetet har delvis berört frågan om den ekonomiska brottslighetens orsaker och effekter. Denna fråga hänger ofta samman med spörsmålet om vilka åtgärder på lagstiftningsvidan eller annars som lämpligen bör komma till stånd.

BRÅ kommer även framdeles att ägna frågor som gäller den ekonomiska brottsligheten särskild uppmärksamhet (se närmare härom föregående punkt under rubriken Brottsförebyggande rådets organisation och verksamhet). Här skall också nämnas den i det föregående omnämnda samrådsgruppen mot ekonomisk brottslighet som regeringen nyligen tillkallat.

Denna arbetsgrupp har givetvis betydelsefulla uppgifter i de hänseenden som aktualiserats i motionen. Även om utskottet anser att mycket kan stå att vinna med att samhället får vidgade kunskaper om bl. a. orsakerna till den ekonomiska brottsligheten är utskottet tveksamt till huruvida utredning eller forskning på detta område av riksdagen bör prioriteras framför andra angelägna uppgifter i kampen mot den ekonomiska brottsligheten. Enligt utskottets mening bör det ankomma på den nyss nämnda samrådsgruppen att ta de initiativ till åtgärder som behövs i dessa hänseenden. Yrkandet i motion 859 i denna del avstyrks således.

När det sedan gäller motionsförslaget om en särskild kampanj mot ekonomisk brottslighet vill utskottet peka på att frågor som gällt den ekonomiska brottsligheten under senare år har tilldragit sig stor uppmärksamhet i den allmänna debatten. De problem som är förknippade med denna typ av brottslighet torde därmed delvis vara allmänt kända. Vilket värde en kampanj mot den ekonomiska brottsligheten skulle ha är enligt utskottets mening högst osäkert. Dessutom skulle en sådan kampanj — som måste finansieras av allmänna medel — dra inte obetydliga kostnader. Utskottets slutsats blir att utskottet i nuvarande budgetläge inte kan ställa sig bakom önskemålet i motion 859 i här behandlad del.

I motion 859 begärs vidare skyndsamma åtgärder för att främja samverkan mellan olika myndigheter i arbetet med den ekonomiska brottsligheten. Motionärerna anför bl. a. att BRÅ:s arbete med att se över bestämmelserna om informationsutbyte m. m. mellan myndigheterna bör påskynas.

I juni 1979 uppdrog regeringen åt BRÅ att, inom ramen för sitt uppdrag att se över lagstiftningen mot den organiserade och den ekonomiska brottsligheten, granska bestämmelserna om informationsutbyte och anmälningsskyldighet mellan myndigheterna samt föreslå erforderliga lagstiftningsåtgärder. I uppdraget ingick också att arbeta ut förslag till bestämmelser som skulle komplettera reglerna om sekretess mellan myndigheter i det förslag till en ny sekretesslag som regeringen samtidigt lade fram.

Med anledning av regeringens uppdrag framlade en av BRÅ tillkallad arbetsgrupp i november 1980 en promemoria om informationsutbyte mellan myndigheter. Promemorian var avsedd att vara en första utrednings-etapp i arbetet, och den innehåller en bedömning av hur den nya sekretesslagen (1980:100) påverkar möjligheterna till informationsutbyte mellan de myndigheter som är att anse som centrala i kampen mot den organiserade och den ekonomiska brottsligheten. I en andra utredningsetapp avser arbetsgruppen bl. a. att se över bestämmelserna om informationsutbyte och anmälningsskyldighet mellan myndigheterna samt att föreslå erforderliga lagstiftningsåtgärder.

I en på grundval av promemorian framlagd proposition (prop. 1980/81:78) framhölls bl. a. att strävandena måste inriktas på att för framtiden

skapa möjligheter för ett ökat informationsutbyte, och det förutsattes att det fortsatta arbetet inom BRÅ med dessa frågor bedrivs med största skyndsamhet. I detta uttalande instämde konstitutionsutskottet i sitt av riksdagen godkända, betänkande (KU 1980/81:12, se även JuU 1980/81:21 s. 79 f).

I linje med motionsönskemålet anser utskottet att det är av grundläggande betydelse för myndigheternas möjligheter att komma till rätta med den ekonomiska kriminaliteten att de ges goda möjligheter till ett väl fungerande samarbete. Brister i detta avseende kan enligt utskottets mening leda till misshushållning med tillgängliga resurser och motverka samhällets anstängningar att bekämpa den ekonomiska brottsligheten. Det arbete i syfte att skapa möjligheter för ett ökat informationsutbyte myndigheter emellan som bedrivs inom BRÅ är därför enligt utskottets mening mycket angeläget. Enligt vad utskottet har inhämtat kommer en promemoria i ämnet att läggas fram redan under hösten 1982. I sammanhanget vill utskottet framhålla angelägenheten av att de förslag som BRÅ:s arbete kan mynna ut i — om de är sådana att de kräver lagstiftning — föreläggs riksdagen snarast möjligt.

Med hänvisning till det anförda anser utskottet att någon riksdagens åtgärd med anledning av motion 859 i här behandlad del inte är påkallad. Utskottet avstyrker bifall till motionsyrkandet.

Samarbete mellan polis, socialnämnd, skola m. fl.

I motion 2031 efterlyses ett effektivare samarbete mellan skola, hem, sociala myndigheter och polismyndigheter i syfte att komma till rätta med brottsligheten. Motionärerna hänvisar till vad som har anförts i saken i motion 1981/82:2018 under rubriken Våldsbrottsligheten. I den motionen pekas på behovet av ett nära samarbete mellan de nämnda myndigheterna m. fl. i syfte att förebygga bl. a. våldsbeteenden i skolan.

I den proposition som låg till grund för socialtjänstreformen (prop. 1979/80:1) diskuterades olika samverkansfrågor utförligt. Det påpekades bl. a. att socialtjänstreformens genomförande leder till ett ökat behov av samverkan mellan socialtjänsten och samhället i övrigt. Det betonades också att man genom samverkan bör kunna undvika att flera myndigheter var och en på sitt håll utreder och försöker tillgodose samma eller likartade behov. I propositionen om polisens uppgifter, utbildning och organisation m. m. (prop. 1980/81:13) underströks angelägenheten av ett väl fungerande samarbete mellan polisen och de sociala myndigheterna.

Föreskrifter om samarbete socialnämnd — skola — polis finns f. n. i regeringens cirkulär (1970:513) till socialstyrelsen m. fl. myndigheter. I det förordas ett intensifierat samarbete i syfte att främja barns och ungdoms utveckling samt förebygga och motverka brottslighet och annan missanpassning. Särskilda samsarbetsorgan bör enligt cirkuläret i princip finnas.

I samarbetet bör förutom företrädare för socialnämnd, skola och polis även andra myndigheter och organisationer som berörs av verksamheten delta. Initiativet till att samarbetsorgan bildas bör i första hand tas av socialnämnderna. Sådana organ finns numera inrättade i nästan samtliga kommuner i landet (se BRÅ PM 1982:3 s. 32 och SoU 1980/81:20).

Också i andra författningar än det nämnda samarbetscirkuläret finns föreskrifter om samråd och samarbete. Enligt socialtjänstlagen (1980:620) har socialnämnden ett förstahandsansvar för att samverka med andra organ i samhället kommer till stånd. Polisen har enligt polisinstruktionen (1972:511) en allmän skyldighet att samarbeta med myndigheter och andra organisationer vars verksamhet berör polisverksamheten. Särskilt åligger det polisen att fortlöpande samarbeta med myndigheterna inom socialtjänsten. Även inom skolans område finns föreskrifter om samverka. Dessa finns intagna i 1980 års läroplan för grundskolan (Lgr 80).

Utskottet kan konstatera att det behov av samarbete mellan myndigheter m. fl. som efterlyses i motionen väsentligen får anses vara tillgodosett genom de olika föreskrifter som har berörts. På det lokala planet torde det också pågå ett omfattande samarbete som rör bl. a. barn och ungdomar. Utskottet vill i sammanhanget gärna understryka vikten av att samarbetet förstärks ytterligare. Någon åtgärd från riksdagens sida med anledning av motion 2031 är dock inte påkallad. Utskottet avstyrker därmed bifall till motionen i nu behandlad del.

Narkotikastrafflagen m. m.

I sex motioner upptas yrkanden angående straffrättsliga åtgärder mot narkotikabrottslighet.

I motionerna 517, 919 och 1114 förespråkas att brottsrubriceringen narkotikaförseelse avskaffas. Enligt motionärerna bör överträdelser av narkotikastrafflagen (1968:64) rubriceras antingen som narkotikabrott eller som grovt narkotikabrott. I motion 1707 begärs att fängelse högst ett år införs i straffskalan för narkotikaförseelse och att böter slopas i straffskalan för normalbrottet narkotikabrott. Den bärande tanken i motionerna är att de begärda straffskärpningarna skulle underlätta polisens spanings- och utredningsarbete.

I motion 209 begärs bl. a. att allt innehav av narkotika skall beivras och i motion 1576 ifrågasätts om inte också själva nyttjandet av narkotika borde kriminaliseras. I den sistnämnda motionen anförs vidare att samhällstjänst kan vara en lämplig påföljd för ringa narkotikabrott i stället för böter.

En höjning av minimistraffet för grovt narkotikabrott till fängelse fyra år förespråkas i motion 209. I den motionen begärs också att straffet för urkundsförfalskning höjs.

I motion 1576 föreslås en samordning av samhällets resurser i kampen mot narkotikabrottsligheten. Enligt motionärerna bör ett tidsbegränsat samarbete komma till stånd i ett organ sammansatt av företrädare för polisen, tullen, kriminalvården m. fl. myndigheter.

Narkotikastrafflagen innehåller bestämmelser om straff för den som uppsåtligen och utan att vara berättigad därtill tillverkar, saluhåller, överlåter eller innehar narkotika. Brotten är indelade i tre grader: narkotikaförseelse (2 §), narkotikabrott (1 §) och grovt narkotikabrott (3 §). Straffskalan omfattar för narkotikaförseelse endast böter, för narkotikabrott böter eller fängelse i högst tre år och för grovt narkotikabrott fängelse i lägst två och högst tio år.

Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall enligt 3 § särskilt beaktas om det har utgjort ett led i en verksamhet som har bedrivits i större omfattning eller yrkesmässigt, avsett särskilt stor mängd narkotika eller eljest varit av särskilt farlig eller hänsynslöst art; bedömningen skall grundas på en sammanvägning av omständigheterna i det särskilda fallet.

Om smuggling av narkotika ges straffbestämmelser i lagen (1960:418) om straff för varusmuggling. Även varusmugglingsbrotten är indelade i tre grader. Straffet för varusmuggling avseende narkotika är böter eller fängelse i högst tre år. Är varusmugglingen med hänsyn till godsets värde och övriga omständigheter att anse som ringa är straffet böter, högst 1 000 kr. Är varusmugglingen att anse som grov och har gärningen gällt narkotika skall dömas till fängelse lägst två och högst tio år.

Straffsatserna för narkotikabrott och grovt narkotikabrott höjdes senast genom lagstiftning förra året (prop. 1980/81:76, JuU 25). Maximistraffet för narkotikabrott höjdes från fängelse i två år till tre år och minimistraffet för grovt narkotikabrott höjdes från ett till två års fängelse. Motsvarande höjning av straffskalorna beslutades samtidigt beträffande smuggling av narkotika. Lagstiftningen trädde i kraft den 1 juli 1981 (SFS 1981:226 och 227).

I lagstiftningsärendet förelåg för prövning motionsyrkanden rörande straffsatserna för narkotikabrott som innefattade önskemål om skärpningar av dessa av i huvudsak samma slag som framförs i förevarande motioner.

I sitt av riksdagen godkända betänkande avstyrkte utskottet bifall till motionerna. Vid bedömningen av motionsspörsmålen rörande de lindrigare narkotikabrotten erinrade utskottet inledningsvis om den princip som ligger till grund för kriminaliseringen på området, nämligen att varje olovligt innehav av ett narkotiskt medel är straffbart. Detta innebär att varje olovligt innehav av narkotika, hur obetydligt det än är, i princip faller under narkotikastrafflagens bestämmelser. Mot den bakgrunden fann utskottet att det fanns skäl att bibehålla beteckningen narkotikaförseelse för ringa brott mot narkotikastrafflagen. Beträffande straffsatserna för narko-

tikabrott av lindrigare slag anförde utskottet bl. a. att det för vissa kategorier av dem som begår sådana narkotikabrott kan ifrågasättas om böter i alla lägen är en ändamålsenlig påföljd. Utskottet fann emellertid inte skäl att förorda att böter avskaffades för de lindrigaste narkotikabrotten. Från kriminalpolitiska synpunkter var det enligt utskottets uppfattning inte heller påkallat att införa fängelse i straffskalan för narkotikaförseelse.

När det gällde straffsätserna för de allvarigare brotten ansåg utskottet att andra ändringar än dem som hade föreslagits i propositionen inte borde ske.

En fråga som har aktualitet i anslutning till motionsönskemålet om att allt innehav av narkotika skall beivras gäller tillämpningen av reglerna om åtalsunderlåtelse vid narkotikabrottslighet. Angående tillämpningen av dessa regler har riksåklagaren tid efter annan utfärdat anvisningar i cirkulär till landets åklagare. De senaste anvisningarna för åtalsunderlåtelse i fråga om innehav av mindre mängder narkotika utfärdades i början av år 1980 (riksåklagarens cirkulär RÅC I:94).

I det nyssnämnda lagstiftningsärendet hade utskottet att ta ställning till ett motionsyrkande om skärpning av bestämmelserna i riksåklagarens cirkulär. Utskottet konstaterade därvid att de senaste anvisningarna från riksåklagaren innebar en inte oväsentlig skärpning i förhållande till vad som tidigare gällt och avsågs leda till åtal också mot de smålangare som bildar sista ledet i hanteringskedjan. Ytterligare skärpningar i den riktning som hade förespråkats i motionen borde enligt utskottets mening inte övervägas innan de aktuella anvisningarna hade tillämpats någon längre tid.

Som ett led i översynen av lagstiftningen mot den organiserade och den ekonomiska brottsligheten har inom BRÅ nyligen utarbetats en promemoria (1982:2) Narkotikabrott. Promemorian har överlämnats till regeringen och är f. n. föremål för remissbehandling.

I promemorian konstateras att de ändringar som skett i narkotikastrafflagen i huvudsak har inskränkt sig till att gälla straffskalorna. De straffbelagda gärningarna är fortfarande desamma som vid lagens tillkomst år 1968. Det påpekas att gärningsbeskrivningarna går tillbaka på äldre förordningar som i första hand var avsedda att reglera den legala narkotika-hanteringen. Vidare framhålls att lagstiftningen i flera hänseenden är oklar och i vissa fall behäftad med vad som närmast framstår som "luckor i lagen". Mot den nu angivna bakgrunden redovisas i promemorian en översyn av narkotikastrafflagens gärningsformer. Olika förslag som syftar till att underlätta lagföring av kvalificerad narkotikabrottslighet presenteras.

Några förslag till ändringar i straffskalorna för de olika narkotikabrotten läggs inte fram i promemorian. I anslutning till en diskussion i promemorian om det okvalificerade innehavsbrottet ifrågasätts dock om inte straffskalorna för narkotikaförseelse och narkotikabrott borde justeras.

Vid ställningstagande till de i motionerna aktualiserade frågorna om straffsätserna för narkotikabrott m. m. vill utskottet inledningsvis erinra om att riksdagen så sent som förra året, i samband med att vissa straffskärpningar beslutades, tagit avstånd från tanken på att ändra straffskalornas utformning i de avseenden som nu är aktuella. Enligt utskottets mening finns det i och för sig inte anledning till ändrat ställningstagande på denna punkt. Med tanke på att narkotikastrafflagen f. n. är föremål för översyn såvitt avser gärningsbeskrivningarna kan det ändå finnas skäl att i sammanhanget uppmärksamma huruvida straffskalorna för de olika narkotikabrotten är ändamålsenligt utformade. Detta gäller särskilt straffsätserna för narkotikaförseelse och narkotikabrott. Intresset av förändringar härvidlag är emellertid enligt utskottets uppfattning främst förestavat av lagtekniska och processrättsliga skäl och inte av ett behov av att ändra gärningarnas straffvärde, och intresset kan därför inte ensamt tillmätas avgörande betydelse i sammanhanget. En annan omständighet som gör det svårt att nu ta ställning till frågan om straffsätserna för de aktuella brotten är att man ännu inte vet vilka effekter i rättstillämpningen som förra årets straffskärpningar har lett till.

Riksåklagarens senaste anvisningar om åtalsunderlåtelse vid innehav av mindre mängd narkotika har tillämpats i snart två och ett halvt år. Enligt utskottets mening är det angeläget att närmare få belyst vilka effekter av bl. a. kriminalpolitisk och social art som tillämpningen av anvisningarna har lett till.

De nu berörda frågorna har enligt utskottets mening en naturlig anknytning till det arbete på den översyn av narkotikastrafflagen som pågår i regeringskansliet. Utskottet utgår därför från att frågorna kommer att uppmärksammas utan något tillkännagivande härom från riksdagens sida.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna 209, 517, 919, 1114 och 1707 i nu behandlade delar.

När det sedan gäller den i motion 1576 upptagna frågan huruvida inte själva nyttjandet av narkotika borde kriminaliseras skall erinras om att narkotikastrafflagen stadgar straff för den som *innehav* narkotika. Med innehav torde närmast vara att förstå detsamma som besittning. Narkotika som t. ex. redan har injicerats i kroppen anses inte utgöra innehav. Utskottet anser att det inte finns anledning att överväga en ordning som innebär att narkotikamissbruk som sådant straffbeläggs. Motionen i denna del avstyrks.

I motion 209 begärs att straffet för urkundsförfalskning höjs. Bakgrunden till yrkandet är enligt motionärerna att urkundsförfalskning många gånger begås i samband med narkotikabrott.

Frågan om straffskalornas utformning när det gäller andra brott än förmögenhetsbrott är föremål för en allmän översyn av fängelsestraffkom-

mittén (Ju 1979:04). Översynen skall enligt direktiven (kommittéberättelsen 1980 del II s. 34) ta sikte på om straffskalorna är anpassade till de värderingar som råder i dagens samhälle. I direktiven framhålls i sammanhanget att insatserna i kampen mot den organiserade och den ekonomiska brottsligheten kan behöva stödjas av ändringar i de straffvärden som kommer till uttryck i brottsbalken och andra författningar. Denna fråga bör uppmärksammas särskilt av kommittén.

Fängelsestraffkommittén beräknas avsluta sitt arbete under år 1984.

Med hänsyn till det utredningsarbete som således pågår anser utskottet att det inte finns anledning till någon åtgärd med anledning av motion 209. Utskottet avstyrker bifall till motionen i nu berörd del.

I motion 1576 anförs att samhällstjänst kan vara en lämplig påföljd för ringa narkotikabrott i stället för böter.

Samhällstjänst är en påföljd som kan innebära att den dömda är skyldig att under t. ex. vissa timmar varje vecka uppehålla sig i en institution och där delta i olika slag av samhällsnyttigt arbete. Den kan också bestå i att den dömda på sin fritid utför samhällsnyttigt arbete ett visst antal timmar. Arbetet kan bestå i t. ex. biträde vid naturvårdsprojekt, reparation av leksaker åt barnstugor, uppförande av lekplatser o. d.

Frågor om den framtida utformningen av kriminalvård i frihet och om alternativ till frihetsstraff prövas av frivårdskommittén (Ju 1979:05). I kommitténs uppdrag ingår bl. a. att pröva förutsättningarna att i brottsbalkens påföljdssystem införliva en eller flera brottspåföljder som kan utgöra alternativ till frihetsstraff. Som exempel på sådana nämns i direktiven (kommittéberättelsen 1980 del II s. 50) bl. a. samhällstjänst. Kommittén beräknas avsluta sitt arbete under år 1983.

Motioner med önskemål om bl. a. samhällstjänst som alternativ påföljd har tidigare under våren avslagits av riksdagen med hänvisning till pågående utredningsarbete (JuU 1981/82:36 s. 6 f).

Med hänvisning till det pågående utredningsarbetet anser utskottet att någon åtgärd med anledning av motion 1576 inte är påkallad. Utskottet avstyrker därför motionen i här behandlad del.

I motion 1576 föreslås att polisens m. fl. myndigheters resurser samordnas i kampen mot narkotikabrottsligheten. Motionärerna efterlyser ett tidsbegränsat samarbete i ett särskilt organ som är sammansatt av företrädare för bl. a. polisen, tullen och kriminalvården.

Centrala uppgifter när det gäller att samordna samhällets åtgärder mot narkotikan tillkommer socialstyrelsen och BRÅ. Inom BRÅ bedrivs arbetet av en särskild arbetsgrupp, narkotikagruppen. Till gruppens uppgifter hör att verka för samordning av insatserna på narkotikaområdet. Gruppen skall vidare ta initiativ till nya åtgärder på narkotikaområdet. Enligt utskottets mening finns det inte skäl att tillskapa ytterligare en central orga-

nisation på det här aktuella området.

Utskottet anser inte heller att det finns skäl att på det mera operativa planet tillskapa en organisatorisk ordning för beivrande av narkotikabrottsligheten som avviker från den som eljest gäller för brottsbekämpningen. Ett intensifierat samarbete i kampen mot narkotikabrottsligheten sker f. ö. mellan framför allt tull och polisen. Så bedrivs t. ex. tullens underrättelsetjänst i nära samarbete med rikspolisstyrelsen och andra grenar av polisverksamheten. Inom polisväsendet förekommer vidare från tid till annan stora periodvisa, landsomfattande aktioner med målsättningen att slå sönder narkotikamarknaden.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motion 1576 i här behandlad del.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsberäkningen*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1981/82:1224 i denna del (yrkande 2) till *Brottsförebyggande rådet: Utvecklingskostnader* för budgetåret 1982/83 anvisar ett reservationsanslag av 3 772 000 kr.,
2. beträffande *BRÅ:s arbete rörande ungdomsbrottsligheten*
att riksdagen avslår motion 1981/82:516,
3. beträffande *undersökning av bl. a. orsaker till den ekonomiska brottsligheten*
att riksdagen avslår motion 1981/82:859 i denna del (yrkande 1),
4. beträffande *en kampanj mot den ekonomiska brottsligheten*
att riksdagen avslår motion 1981/82:859 i denna del (yrkande 6),
5. beträffande *myndigheters samverkan mot den ekonomiska brottsligheten*
att riksdagen avslår motion 1981/82:859 i denna del (yrkande 5),
6. beträffande *samarbete mellan polis, socialnämnd, skola m. fl.*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2031 i denna del (yrkande 2),
7. beträffande *avskaffande av brottsrubriceringen narkotikaförseelse*
att riksdagen avslår motion 1981/82:517, motion 1981/82:919 och motion 1981/82:1114 i denna del (yrkande 2),
8. beträffande *straffsatserna för narkotikaförseelse och narkotikabrott*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1707,
9. beträffande *straffskärpning för grovt narkotikabrott*
att riksdagen avslår motion 1981/82:209 i denna del (yrkande 2 delvis),

10. beträffande *beivrandet av allt innehav av narkotika*
att riksdagen avslår motion 1981/82:209 i denna del (yrkande 2 delvis),
11. beträffande *kriminalisering av narkotikamissbruk*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1576 i denna del (yrkande 1 delvis),
12. beträffande *straffskärpning för urkundsförfalskning*
att riksdagen avslår motion 1981/82:209 i denna del (yrkande 2 delvis),
13. beträffande *samhällstjänst*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1576 i denna del (yrkande 1 delvis),
14. beträffande *bildandet av särskilt samhällsorgan för narkotikabekämpning*
att riksdagen avslår motion 1981/82:1576 i denna del (yrkande 2).

3. **Brottsskadenämnden: Förvaltningskostnader.** Regeringen har under punkt G 8 (s. 107) föreslagit riksdagen att till Brottsskadenämnden: Förvaltningskostnader för budgetåret 1982/83 anvisa ett förslagsanslag av 2 028 000 kr.

Motion

I motion 1981/82:718 av Martin Segerstedt (s) och Bengt Silfverstrand (s) hemställs att riksdagen beslutar att såsom sin mening ge regeringen till känna vad som anförts i motionen om information om brottsskadeersättning.

Utskottet

Utskottet godtar regeringens förslag till medelsberäkning.

I motion 718 anförs att kunskaperna om möjligheten att få ersättning enligt brottsskadelagen (1978:413) inte är tillfredsställande. Motionärerna anger att man vid vissa tingsrätter i samband med domen underrättar den skadelidande om möjligheterna att få sådan ersättning, och enligt motionärerna bör detta bli rutin vid alla tingsrätter.

Olika insatser har skett för att informera om möjligheterna att få ersättning enligt brottsskadelagen. I samband med att lagen trädde i kraft år 1978 framställdes en broschyr som spreds till domstolarna, polismyndigheterna, kronofogdemyndigheterna och kommunförbundet. Information om den nya lagen gavs också i massmedia, bl. a. i TV. Under våren 1980 genomfördes en kampanj med anslag i tunnelbanan i Stockholm och på bussar i vissa orter. Artiklar i ämnet har också varit intagna i några

myndigheters informationsskrifter. I den av brottsförebyggande rådet nyligen på tio språk utgivna publikationen Rätt i Sverige nämns möjligheten att få brottskadeersättning.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är angeläget att de som har rätt till brottskadeersättning får kunskap om vilka möjligheter lagen ger i detta hänseende. Utskottet kan dock inte oreserverat instämma i motionärernas uppfattning att man bör ha som en rutin att den skadelidande i samband med domen upplyses om möjligheterna att få ersättning enligt brottskadelagen; det kan uppfattas som ett misstroende mot den betalningsskyldige. En annan sak är att tjänstemännen vid domstolarna och andra berörda myndigheter givetvis bör biträda de skadelidande i detta hänseende på lämpligt sätt.

De informationsinsatser som krävs bör enligt utskottets mening ske i stort sett på samma sätt som hittills och utskottet utgår från att regeringen och brottskadenämnden tar de initiativ som behövs för att effektivt sprida information i ämnet. Med det sagda avstyrker utskottet bifall till motion 718.

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsberäkningen*
att riksdagen till *Brottskadenämnden: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 2 028 000 kr.,
2. beträffande *information om brottskadeersättning*
att riksdagen avslår motion 1981/82:718.

4. **Brottskadenämnden: Ersättning för skador på grund av brott.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkt G 9 (s. 108) och hemställer att riksdagen till *Brottskadenämnden: Ersättning för skador på grund av brott* för budgetåret 1982/83 anvisar ett förslagsanslag av 6 000 000 kr.

Stockholm den 27 april 1982

På justitieutskottets vägnar
BERTIL LIDGARD

Närvarande: Bertil Lidgard (m), Lisa Mattson (s), Eric Jönsson (s), Hans Petersson i Röstånga (fp), Björn Körlof (m), Lilly Bergander (s), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Helge Klöver (s), Ella Johnsson (c), Karl-Gustaf Mathsson (s), Bonnie Bernström (fp), Sven Munke (m), Ulla-Britt Åbark (s), Elis Andersson (c) och Erik Egervärn (c).

Reservationer

1. Avveckling av BRÅ:s styrgrupp (punkt 1)

Lisa Mattson (s), Eric Jönsson (s), Lilly Bergander (s), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Helge Klöver (s), Karl-Gustaf Mathsson (s) och Ulla-Britt Åbark (s) anser att den del av utskottets yttrande på s. 5 som börjar med "Utskottet vill" och som slutar med "denna del" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill här i likhet med departementschefen framhålla att styrgruppen har utfört ett värdefullt och omfattande arbete som har avsatt betydelsefulla resultat. Utskottet har tidigare uttalat att den organiserade och den ekonomiska brottsligheten utgör ett stort samhällsproblem och att det är mycket angeläget att samhället på olika sätt effektivt söker motverka denna brottslighet. Inte minst mot bakgrund härav är det angeläget att regeringen tar ledningen i kampen mot den ekonomiska brottsligheten. Utskottet anser därför att riksdagen bör godta att styrgruppen avvecklas. Motion 1578 bör således avslås i denna del. Vad utskottet nu har sagt innebär dock inte att utskottet anser att de organisatoriska åtgärder som regeringen förordar är tillräckliga. Utskottet återkommer till denna fråga i det följande i samband med behandlingen av ett motionsyrkande om att inrätta en kommission mot skatteflykt och ekonomisk brottslighet.

2. Inrättande av en kommission mot skatteflykt och ekonomisk brottslighet (punkt 1, mom. 6)

Lisa Mattson (s), Eric Jönsson (s), Lilly Bergander (s), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Helge Klöver (s), Karl-Gustaf Mathsson (s) och Ulla-Britt Åbark (s) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 6 som börjar med "Utskottet anser" och som slutar med "behandlade delar" bort ha följande lydelse:

Den ekonomiska brottsligheten och den illojala skatteplaneringen vållar samhället stora skador. Olika former för verksamheten utvecklas ständigt. Inte minst härigenom är det svårt att effektivt motverka den. De åtgärder som regeringen har aktualiserat i syfte att förstärka insatserna mot den ekonomiska brottsligheten är otillräckliga. Enligt utskottets mening är en lämplig åtgärd att, såsom föreslås i motion 2012, inrätta ett fristående organ — en kommission mot skatteflykt och ekonomisk brottslighet — med uppgift att fortlöpande bevaka den skatteplanering och ekonomiska brottslighet som kontinuerligt pågår och utvecklas i samhället.

Kommissionen bör ha en parlamentariskt sammansatt styrelse och dessutom bestå av högt kvalificerade jurister och ekonomer. Kommissionen bör sammanställa erfarenheter från skattekontrollen och kontrollen av den ekonomiska brottsligheten ute på fältet och i mån av behov även studera

förhållandena i andra länder. På så sätt byggs successivt upp en erfarenhetsbank inom kommissionen i fråga om skatteflykt och ekonomisk brottslighet. Resultatet av detta arbete bör fortlöpande redovisas till regeringen. Kommissionen bör även lägga fram förslag till konkreta åtgärder på grundval av erfarenheterna av sitt arbete. Ambitionen för kommissionens arbete bör vara att man hela tiden skall ligga i takt med och helst steget före den skatteplanering och ekonomiska brottslighet som ständigt utvecklas i samhället. Verksamheten bör tills vidare bedrivas försöksvis.

Vad utskottet nu med anledning av motion 2012 har anfört om inrättande av en kommission mot skatteflykt och ekonomisk brottslighet bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. För den verksamhet som utskottet nu förordat bör riksdagen med bifall till motion 2012 i denna del för budgetåret 1982/83 anvisa 1 milj. kr.

Något skäl att, som föreslås i motion 2031, inrätta en expertgrupp med uppdrag att kartlägga omfattningen och inriktningen av den ekonomiska brottsligheten finns enligt utskottets mening inte. Motionen bör således avslås.

dels att utskottets hemställan under moment 6 bort ha följande lydelse:

6. beträffande *inrättande av en kommission mot skatteflykt och ekonomisk brottslighet*

a) att riksdagen med anledning av motion 1981/82:2012 i denna del (yrkande 1) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om inrättande av en kommission mot skatteflykt och ekonomisk brottslighet,

b) att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2012 i denna del (yrkande 1) till *Kommissionen mot skatteflykt och ekonomisk brottslighet* för budgetåret 1982/83 under andra huvudtiteln anvisar ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

3. Undersökning av bl. a. orsaker till den ekonomiska brottsligheten (punkt 2, mom. 3)

Ella Johnsson (c), Elis Andersson (c) och Erik Egervärn (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som börjar på s. 10 med "BRÅ kommer" och slutar på s. 11 med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

BRÅ kommer även framdeles att ägna frågor som gäller den ekonomiska brottsligheten särskild uppmärksamhet (se närmare härom föregående punkt under rubriken Brottsförebyggande rådets organisation och verksamhet). Här skall också nämnas den i det föregående omnämnda samrådsgruppen mot ekonomisk brottslighet som regeringen nyligen tillkallat. Denna arbetsgrupp har givetvis betydelsefulla uppgifter i de hänseenden som aktualiserats i motionen.

Utskottet anser i linje med vad som anförs i motion 859 att mycket kan stå att vinna med att samhället får vidgade kunskaper om bl. a. orsakerna till den ekonomiska brottsligheten. Med hänsyn härtill förordar utskottet att utredning eller forskning på detta område bör sättas i gång parallellt med andra angelägna uppgifter i kampen mot den ekonomiska brottsligheten. Enligt utskottets mening bör det ankomma på den nyss nämnda samrådsgruppen att ta de initiativ till åtgärder som utskottet nu förordar.

Vad utskottet med anledning av motion 859 nu anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 3 bort ha följande lydelse:

3. beträffande *undersökning av bl. a. orsaker till den ekonomiska brottsligheten*

att riksdagen med anledning av motion 1981/82:859 i denna del (yrkande 1) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende.

4. Kampanj mot den ekonomiska brottsligheten (punkt 2, mom. 4)

Ella Johnsson (c), Elis Andersson (c) och Erik Egervärn (c) anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "När det" och slutar med "behandlad del" bort ha följande lydelse:

När det sedan gäller motionsförslaget om en särskild kampanj mot ekonomisk brottslighet vill utskottet peka på att frågor som gällt den ekonomiska brottsligheten under senare år har tilldragit sig stor uppmärksamhet i den allmänna debatten. Även om de problem som är förknippade med denna typ av brottslighet därmed torde delvis vara allmänt kända anser utskottet att det behövs särskilda informationsinsatser på området i syfte att stärka rättsmedvetandet och samhällsmoralen. Informationen bör såsom föreslås i motionen ges formen av en kampanj mot ekonomisk brottslighet. Vid utformningen av kampanjen bör man kunna ta till vara erfarenheterna av andra kampanjer som förekommit t. ex. mot langning och drogmissbruk och beträffande butiksstölder.

En kampanj bör kunna finansieras med hjälp av näringslivsorganisationerna. I övrigt bör medel för rättsinformation som redan finns anslagna hos BRÅ, riksskatteverket, rikspolisstyrelsen och riksförsäkringsverket kunna samordnas och användas i en kampanj mot den ekonomiska brottsligheten. Lika väl som informationspengarna hos myndigheterna används till annan rättsinformation kan de till en del också användas för den här aktuella informationen.

Vad nu sagts innebär att utskottet ställer sig bakom önskemålen i motion 859 om en kampanj mot den ekonomiska brottsligheten. Vad utskottet anfört bör ges regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under moment 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *en kampanj mot den ekonomiska brottsligheten* att riksdagen med anledning av motion 1981/82:859 i denna del (yrkande 6) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört i detta hänseende.

Särskilt yttrande

BRÅ:s organisation (punkt 1, mom. 3)

Lisa Mattson (s), Eric Jönsson (s), Lilly Bergander (s), Hans Pettersson i Helsingborg (s), Helge Klöver (s), Karl-Gustaf Mathsson (s) och Ulla-Britt Åbark (s) anför:

För att effektivt förebygga brottsligheten krävs insatser från många olika organisationer och myndigheter. Detta gäller inte minst i kampen mot den ekonomiska och den organiserade brottsligheten. Därför måste, som utskottet anför, BRÅ:s styrelse ges en allsidig sammansättning. Vid de avvägningar som måste göras när ledamöter i styrelsen utses anser vi att det är mycket angeläget att man beaktar att folkrörelserna har viktiga uppgifter att fylla i det brottsförebyggande arbetet. Vi vill också framhålla att de statliga myndigheterna många gånger har bättre möjligheter än de frivilliga organisationerna att verka på området även om de inte har representation i BRÅ:s styrelse.